

Práce pro přírodu

Když už nějakou dobu využíváte přírodu pro svoje hry, poznání, fyzický rozvoj, či sbírání přírodního materiálu, je načase dát přírodě i něco na oplátku...

K čemu je dobré pustit se do práce pro přírodu s dětmi (s žáky, s oddílem, s veřejností...)?

Kromě reálného přínosu pro přírodu, či pro zlepšení vašeho okolí, to sebou nese hlavně spoustu výhod pro pracovníka samotného.

- Zažiju dobrý pocit, že dokážu něco změnit vlastními silami. To mi dodá sílu a vědomí vlastní hodnoty.
- Mám radost z pohybu na čerstvém vzduchu
- Příležitost používat a budovat svaly je pro mě dobrá a vlastně vzácná. Odměna v podobě dobré nálady z vyplavených endorfinů mě nemine. (Žákům námaha a fyzická práce vyloženě chybí.)
- Vybiju přebytečnou energii.
- Vyčistím přetíženou hlavu. Napadne mě spousta nových myšlenek, které by mě jinak nenapadly.
- Učím se spolupracovat, rozvíjím motoriku, rozvíjím technické myšlení.
- Při práci mám spoustu času si se spolužáky/spolupracovníky/kamarády popovídat.
- Při práci obvykle vznikne i spousta legrace.
- Můžu se naučit nějakou praktickou dovednost, která se mi může v životě hodit (např. při používání různých nástrojů).
- Uvědomím si souvislosti, které by mi v lavici při přírodovědě nedošly, a lépe si je zapamatuji.
- Mám (někdy) možnost podívat se na místo, kam bych se jinak nedostal, nebo by mě nenapadlo tam jít.
- Získám vztah místu. O této chvíli je dané místo (vykopaná tůň, strom s pověšenou budkou, zasazený strom, pokosená orchidejová louka...) tak trochu „moje“. Mám důvod se tam vracet a zajímat se o další osudy toho místa.

Dohromady dost důvodů, proč je neplacená dobrovolnická práce vlastně k nezaplacení!

Pár rad jak to dělat správně.

Aby to nebyla nuda nebo pruda, která spíš odradí, než motivuje. Aby práce měla pokud možno všechny výše uvedené přínosy. A aby při práci nedošlo k nějaké zdravotní úhoně.

- Připravte účastníky předem na to, co je čeká. Je dobré, když budou předem vědět jaké oblečení je na danou práci potřebné, kolik času na místě stráví, zda je třeba vzít si s sebou svačinu a pití, jak daleko budeme od nejbližší civilizace ...
- Promyslete logistiku. Je hloupé, pokud se část účastníků nudí, protože není dostatek pracovních pomůcek, nebo proto, že nikdo nemá čas jim vysvětlit, co mají dělat!
- Na začátku vždy přidejte poučení o bezpečnosti práce. Ale ne jako nut(d)né zlo, které musíte povinně odvykládat. Je lepší to pojmut spíše jako předávání užitečného know-how. Jak nejlépe použít tenhle nástroj, aby se s ním pohodlně a dobře pracovalo? Jaký postup mi ušetří sílu? Kam

bezpečně odložit nástroj, když s ním zrovna nepracuju? Jaké vychytávky můžete zkusit? Co se může stát nebo často stává a jak se tomu šikovně vyhnout?

- Každopádně i tak je dobré mít lékárničku po ruce;-)
- Nenechte nikoho pracovat o samotě! Vždy vytvořte malé skupinky, ať si mohou účastníci při práci povídat či jinak interagovat.
- Při delší a náročnější práci dělejte společné přestávky. Kromě odpočinku a konzumaci svačiny se dají dobře využít k tomu, poslechnout si nějaké zajímavé informace.
- Zajistěte pitný režim. I když mají účastníci za úkol vzít si na delší práci pití a svačinu, stejně se vždycky najde někdo, kdo zapomene, nebo mu pití dojde.
- Kromě práce přidejte zajímavé informace. (Co je to za místo, kde pracujeme? Co tu můžeme vidět zajímavého? Proč je třeba o něj pečovat? Jaké přínosy naše práce přinese? Kterým tvorům prospěje? K čemu je dobré, že ti tvorové v přírodě jsou, nebo že jich bude víc? Jak nejčastěji dochází k problému, který svou prací napravují?...) Můžete-li přizvat odborníka, který barvitě vylíčí své zkušenosti nebo přírodovědné zajímavosti, je to velký bonus.
- Nekvalitně provedenou práci negativně nekritizujte. Pojměte to spíš jako dobrou radu, jak to udělat lépe, a hlavně proč.
- Odhadněte, kolik práce se stihne jako minimum a kolik jako maximum a buďte připraveni na obě varianty. Donutit účastníky k dokončování, které už je nad jejich síly znamená, že příště už s vámi nikam nepůjdou a na práci pro přírodu zanevrou.
- Nemějte přehnaná čekávání. Počítejte s tím, že v současné době, kdy jsou lidé hodně odtrženi od přírody a ze škol vymizely „dílny“, „pěstitelské práce“ i „kuchyňky“, se najdou děti, které v životě nedorazily v ruce nůž, teenageři, kteří opravdu netuší, jak se drží lopata, hrábě nebo rýč, nebo dospělí, kteří prakticky nikdy nešli členitým terénem mimo cestu... Vážně!

Nejčastější práce pro přírodu

- Sbírání odpadků. Nenáročná na odbornost, zvládnutelná i s malými dětmi, ale má to své nevýhody. Zní to nepopulárně („fuj odpadky!“) a má to krátkodobý dopad, Je proto dobré přidat motivaci – lov pokladů, osvobození kousku přírody...?
- Tvorba a rozmístění budek. Střední náročnost i potřeba know-how. Výsledek dlouhodobý. Možnost vracet se na místo - budky je dobré pravidelně čistit. Propojení s řadou přírodovědných znalostí (ptáci, jejich zvyky a potřeby, úbytek přirozených hnízdních míst v krajině, význam ptáků, budky nejen pro ptáky...). A navíc práci s akuvrtačkou, pilou a kladivem při výrobě budek děti milují.
- Čištění studánek. Dopad krátkodobý (příští rok znovu). Není to mnoho práce – vhodné spíš pro malé skupinky, nebo v kombinaci s jinou prací kolem (oprava laviček, stříšky, naučné stezky...)
- Sázení stromů a keřů. Krásná fyzicky přiměřeně náročná práce s dlouhodobým dopadem. Je potřeba vědět, jak strom správně zasadit a zabezpečit. Je potřeba zajistit závlahu i v nějakém čase po zasadění. Nezapomínejte ani na keře – mají pro přírodu také velký a nenahraditelný význam!
- Kosení luk. Krásná práce, náročná na fyzickou zdatnost a know-how. Sezónní omezení – seká se jen párkrát ročně – hlavně v době prázdnin.

- Pátrejte po dalších možnostech. Oslovte ochránce přírody, či nejbližší odbor životního prostředí a zeptejte se, kde by se hodilo přiložit ruku k dílu.

A náš současný nejlepší tip na práci?

Kopejte tůň. Je to pořádná fyzická práce, u které se člověk zapotí a vybijí přebytečnou energii. Má velkou smysluplnost a dlouhodobý dopad. Spojeno se spoustou poučných souvislostí (ochrana obojživelníků, zadržení vody v krajině, boj proti suchu a klimatické změně...). A můžeme vám na to dokonce zapůjčit větší množství rýčů:-). Ovšem na práci je potřeba určitá fyzická zdatnost – menší děti ten rýč prostě nezabodnou. Od 8. třídy ZŠ to už ale určitě půjde.

Kde kopat? Nejsnadněji na vlastních pozemcích (třeba školy). Zde je ale třeba sami si nastudovat, zda je místo pro tůň vhodné a jak na to. (doporučujeme web <https://mokrady.wbs.cz/>)

Jinak je potřeba jednání s majitelem/správcem pozemku či lokality. Ale ani to nemusí být problém. Oslovte odbor životního prostředí vašeho města či správu chráněné oblasti. Pravděpodobně už mají vytipovaná místa, kde by bylo vhodné vytvořit nové tůňky či obnovovat stávající mokřad. Výhodou je, že sami ohlídnou, že se bude kopat na smysluplném místě a způsobem, který přinese největší přínos a nezpůsobí problém.

Nebo přijďte k nám na výukový program „Z pouště pod okap“, kde ve druhé volitelné části kopeme s žáky tůňky na pozemcích ekocentra (PALETA Oucmanice).